

คู่มือโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙
โครงการพัฒนาเกษตรกรเพื่อให้บริการทางการเกษตร
กิจกรรมพัฒนาเกษตรกรเพื่อให้บริการทางการเกษตร

๑. ความเชื่อมโยง

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ : ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๑.๒ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น: เศรษฐกิจฐานราก

๒. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันภาคการเกษตรของประเทศไทยประสบปัญหาด้านแรงงานเกษตร เนื่องจากกำลังก้าวสู่ยุคผู้สูงอายุ ลูกหลานเกษตรกรจำนวนมากไม่ยึดอาชีพเกษตรกรรมสืบทอดจากพ่อแม่ ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคาดการณ์ได้ว่าอนาคตประเทศไทยมีโอกาสสูงในการเกิดปัญหาวิกฤติทางการเกษตร อันเนื่องมาจากการขาดแคลนเกษตรกร และแรงงานภาคการเกษตร จึงมีความจำเป็นต้องนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรเข้ามาทดแทนแรงงาน เพื่อลดความเหนื่อยยากของการทำการเกษตร โดยการใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตรให้เป็นกลไกในการพัฒนาการเกษตรยุคใหม่ของประเทศเพื่อทดแทนแรงงาน ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพทางการเกษตรทั้งเชิงปริมาณ คุณภาพ และเวลา และเพื่อยกระดับความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีทางการผลิตสินค้าเกษตรของประเทศ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ จึงกำหนดยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อส่งเสริมการใช้และให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพขึ้น มีแนวทางการพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งผลิตหลักทางการเกษตรได้ใช้เครื่องจักรกลการเกษตรเป็นอุปกรณ์สำคัญในการผลิต เพิ่มคุณภาพชีวิตให้แก่เกษตรกรโดยมุ่งเป้าไปที่การดำเนินงานในการผลิตพืชเศรษฐกิจเป็นอันดับแรก เพื่อให้เกิดผลตอบแทนกลับมายังเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการจัดตั้งเครือข่ายบริการเครื่องจักรกลการเกษตร และพัฒนาศูนย์บริการทางด้านความรู้ ทักษะเทคนิคในพื้นที่ และสนับสนุนให้เกษตรกรได้พัฒนาทักษะและเทคนิคการซ่อมแซม บำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร พร้อมจัดตั้งศูนย์บริการซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตร (ศูนย์ต้นแบบ) พัฒนาเกษตรกรสู่เกษตรกรอัจฉริยะต้นแบบ ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรข้างเคียงได้ และเพื่อให้รองรับการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วได้อย่างเพียงพอรวมทั้งพัฒนาศักยภาพการให้บริการเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชนและผู้ประกอบการทั่วไปที่ดำเนินธุรกิจการให้บริการเครื่องจักรกลเกษตรในชุมชน เพื่อให้มีความพร้อมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะทางเทคนิคและการบริหารจัดการธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดต้นทุนปัจจัยการผลิตและเพิ่มรายได้สุทธิให้กับเกษตรกร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อสร้างช่างเกษตรท้องถิ่นประจำชุมชน ให้สามารถซ่อมแซม บำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร และให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรข้างเคียง

๓.๒ เพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่เกษตรกรอัจฉริยะ สามารถถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรข้างเคียง และรองรับการเติบโตอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี

๓.๓ เกิดเครือข่ายบริการเครื่องจักรกลทางการเกษตร ผู้ให้บริการทางการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการใช้และให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ลดเวลา ในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องจักรกลให้แก่เกษตรกรได้

๔. เป้าหมาย/สถานที่ดำเนินการ

เกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ส่งเสริมการทำการเกษตรแปลงใหญ่ หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือเกษตรกร Young smart farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือเกษตรกรในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือเกษตรกรที่สนใจเข้าร่วมโครงการ **เป้าหมายจำนวน ๕๐ ราย** ดำเนินการในพื้นที่อำเภอวิหารแดง ๒๕ ราย และพระพุทธบาท ๒๕ ราย

๕. กิจกรรม และวิธีการดำเนินงาน

๕.๑ สร้างช่างเกษตรท้องถิ่นประจำแปลงใหญ่

๕.๑.๑ ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน

ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด เป้าหมายเกษตรกร ๕๐ ราย อบรมไม่เกินรุ่นละ ๒๕ ราย ระยะเวลา ๑ วัน

ดำเนินการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกลการเกษตรให้เป็นช่างเกษตรท้องถิ่นเพื่อให้คำแนะนำด้านการใช้บำรุงรักษา และซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตรประจำท้องถิ่น เพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคที่ถูกต้องในด้านการใช้บำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตร และเครื่องจักรกลการเกษตรตัวอย่างเช่น รถไถเดินตาม เครื่องตัดหญ้า โดรนเพื่อการเกษตร เครื่องพ่นปุ๋ย รถอีแต่น เครื่องสูบน้ำ เครื่องยนต์เบนซิน เป็นต้น ในพื้นที่ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือเกษตรกร Young smart farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนหรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือเกษตรกรในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือผู้ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองเข้าร่วมโครงการ คุณสมบัติผู้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านเครื่องจักรกลการเกษตรช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน คือ เป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกแปลงส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่หรือศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือเกษตรกร Young smart farmer หรือเกษตรกร Smart farmer หรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หรือศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน (ศดปช.) หรือเกษตรกรในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือผู้ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถด้านการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรและเครื่องจักรกลการเกษตร ตลอดจนผู้ที่ไม่มีความรู้ประวัติการเผาในพื้นที่การเกษตรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตัวอย่าง หลักสูตรการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตร ดังนี้

- (๑) การใช้งานเครื่องยนต์เกษตร และเครื่องจักรกลการเกษตร
- (๒) การบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรก่อนและหลังการใช้งาน
- (๓) การเลือกใช้น้ำมันเครื่องให้เหมาะสมกับเครื่องยนต์เกษตร
- (๔) การจำแนก และเลือกใช้อะไหล่ตามชนิดและประเภทของเครื่องจักรกล
- (๕) การประยุกต์ใช้โดรนเพื่อการเกษตร

(๖) ช่างเกษตรท้องถิ่น มีความรู้ ทักษะทางเทคนิคด้านเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ ที่พร้อมรองรับการบริการบำรุงรักษา และซ่อมแซมเครื่องยนต์เกษตรในท้องถิ่นให้แก่เกษตรกรข้างเคียงได้

อื่นๆ พิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่และการใช้งานเครื่องจักรกล

ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ ทักษะไปปฏิบัติเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรของตนเองได้ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้หรือให้คำปรึกษาเรื่องการใช้และบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรแก่เกษตรกรข้างเคียงได้

โดยสามารถติดต่อขอคำแนะนำ วิทยากร จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านวิศวกรรมเกษตร จังหวัดชัยนาท ร้อยเอ็ด หรือศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดกำแพงเพชร ลพบุรีและเพชรบุรี หรือกองส่งเสริมโครงการพระราชดำริ การจัดการพื้นที่และวิศวกรรมเกษตรหรือสถาบันการศึกษาหรือผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเครื่องจักรกลทางการเกษตรในพื้นที่

เมื่อสำนักงานเกษตรจังหวัดดำเนินการถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีด้านการเกษตรเสร็จสิ้น ครบตามเป้าหมายของแต่ละรุ่นแล้วขอให้ส่งรายชื่อเกษตรกรผู้ผ่านการอบรมถ่ายทอดความรู้ ให้กรมส่งเสริมการเกษตรทราบพร้อมรายงานผลการดำเนินงานในระบบรายงานผลการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร (e-project management system) และระบบฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร (rbm.doae)

๖. ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม ๒๕๖๘ - กันยายน ๒๕๖๙

๗. แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน	แผนปฏิบัติงาน											
	ปี ๒๕๖๘			ปี ๒๕๖๙								
	ต.ค. ๖๘	พ.ย. ๖๘	ธ.ค. ๖๘	ม.ค. ๖๙	ก.พ. ๖๙	มี.ค. ๖๙	เม.ย. ๖๙	พ.ค. ๖๙	มิ.ย. ๖๙	ก.ค. ๖๙	ส.ค. ๖๙	ก.ย. ๖๙
๑. สร้างช่างเกษตรท้องถิ่นประจำแปลงใหญ่												
๑.๑ ช่างเกษตรท้องถิ่นหลักสูตรพื้นฐาน			★									
๒. บริหารจัดการโครงการ												
๒.๑ ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการฯ				★	★							

๘. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

๘.๑ ผลผลิต (output)

๑. เกษตรกร จำนวน ๕๐ ราย มีความรู้ ทักษะทางเทคนิคด้านเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ ที่พร้อมรองรับการบริการบำรุงรักษา และซ่อมแซมเครื่องยนต์เกษตรในท้องถิ่นให้แก่เกษตรกรข้างเคียงได้
๒. สามารถเพิ่มจำนวนผู้ขึ้นทะเบียนผู้ให้บริการทางการเกษตร
๓. เกษตรกรและเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้พัฒนาความรู้ ทักษะ ด้านเครื่องยนต์เกษตรและเครื่องจักรกลการเกษตร
๔. พัฒนาเกษตรกรสู่เกษตรกรอัจฉริยะการออกแบบเพื่อติดตั้งระบบควบคุม IoT ในการปลูกพืชและโรงเรือนเพื่อการเกษตร

๘.๒ ผลลัพธ์ (outcome)

๑. มีช่างเกษตรท้องถิ่นที่สามารถให้คำแนะนำด้านการใช้และบำรุงรักษาเครื่องยนต์เกษตรในท้องถิ่น สามารถให้บริการตรวจเช็ค/ซ่อมแซมเบื้องต้น ตรวจเช็ค/ซ่อมแซมใหญ่เครื่องยนต์เกษตรในท้องถิ่น (Overhaul) แก่เกษตรกรในพื้นที่ ลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมเครื่องยนต์เกษตรของเกษตรกรเองได้

๒. มีผู้ให้บริการทางการเกษตรที่ให้บริการในชุมชนเพื่อบริการเกษตรกรได้
๓. เกษตรกรสามารถประยุกต์ใช้ความรู้เกษตรอัจฉริยะในการผลิตพืชตามบริบทของพื้นที่ได้

๘.๓ ตัวชี้วัด

เชิงปริมาณ

เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีเครื่องจักรกลการเกษตร จำนวน ๕๐ ราย

เชิงคุณภาพ

เกษตรกรสามารถนำทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการทำงานจริงเพื่อลดต้นทุนหรือเพิ่มผลผลิต

เกษตรกรสามารถลดความผิดพลาดหรือความเสียหายจากการใช้งานที่ไม่ถูกวิธี ซึ่งนำไปสู่การประหยัดค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ช่างเกษตรท้องถิ่นมีความรู้ ความสามารถ ทักษะทางด้านเทคนิคเครื่องจักรกลการเกษตรสมัยใหม่ ที่พร้อมรองรับการบริการซ่อมแซม ดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตรในท้องถิ่น
๒. เกษตรกรผู้ให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร ได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะด้านเทคนิค การใช้หรือการบริหารจัดการฟาร์มและการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ
๓. เกษตรกรสามารถใช้บริการจากผู้ให้บริการทางการเกษตรในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียงได้

๑๐. การประเมินผลโครงการ

๑. แบบทดสอบก่อน - หลัง (จำนวน ๒๐ ข้อ) ประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐ (แบบทดสอบหลังการฝึกอบรม)
๒. รายงานผลการดำเนินงานในระบบรายงานผลการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร (e-project)
๓. ประเมินผลการนำความรู้ไปปฏิบัติของเกษตรกรในระบบฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการเกษตร (rbm.doe)

๑๑. หน่วยงาน/ผู้รับผิดชอบ

๑. ชื่อ นางสาวสุทิน หิรัญอ่อน

ตำแหน่ง หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต

เบอร์โทรศัพท์ : ๐๓๖-๒๓๐๖๙๐

๒. ชื่อ นางสาวอภิญญา ศรีวิไล

ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

เบอร์โทรศัพท์ : ๐๘๗-๙๒๓๖๘๕๔
